

Mino Võromaa 32

1.– 3. klass

1.–2. kotus

Bussisõit

Kell katõssa hommuku sõitsõmi tõisi koolilatsiga Talna poolõ ijäetendüst kaema. Hommuku olli kõik väsünü. Pallu latsõ magasi bussin. Ma magasi kah. Hää oll lämmän bussin olla.

Inne pääliina jõudmist tetti piätüs üten ilusan söögikotussõn ja mi saimi süvvä. Tullimi bussi tagasi ja kuuldsõmi, et mi buss om katski. Saa sõita õnnõ õkva, käändä väega ei saa. Buss vei meid är Siberin hukka saanuidõ mälestüsmärgi manu. Kaimi säääl ümbre, pansõmi kündle. Osa mi kooli latsi löudsevä tutvut nimmi.

Sis tull tõnõ buss ja vei meid ijähalli ette. Säääl kaimiki tuud uhkõt ijäetendüst. Tutva muinasjututegeläse olli uiskõ pääl ja noidõ tandsõ oll väega põnnõv kaia. Mu hindä lemmiku olli Elsa ja Anna, Kaunitar ja Kolõtis. Hopõn ja pödõr olli kah vahva. Mu sõsar ja veli tei pilte. Saimi noid kotun imäle näüdatä.

Ku etendüs läbi sai, sis istsõmi järgmiste bussi, joba kolmandahe. A tuu buss es lää käümä. Meile anti sis vapa aigu poodin kävvü. Tullimi tagasi tunni ao peräst ja oodimi järgmist bussi. Varsti tullgi. Tuuga naksimi kodu poolõ sõitma. Et sõitminõ ikäv ei olõs, sis teimi sõnamängu. Edimält mõtlimi eläjanimmi. Üts tütarlats üteli üte eläjänime ja järekörran tõnõ pidi tuu sõna viimädse tähega ütlemä vahtsõ sõna ja nii õks edesi. Ku eläjide ja tsirkõ nime otsa saiva, sis ütlimi ütškõik määnest sõnna.

Nii jõudsõmi kodutiotsa kuigi väega kipõstõ. Sõitsõmi nellä bussiga tuud suurt ja pikkä Talna otsa. Sääne uhkõ sõit jääs kavvas miilde.

Elpida-Marie Giannakaina

Mõnistõ kuul, 2. klass

takast-toukaja Ene Laube

1.–2. kotus

Kuis ma Sõmmõrpallu sõidi

Uutsõ bussijaaman bussi. Veitü ao peräst tull' vana Norra buss. Ma lätsi pääle. Bussijuht Ants küsse: „Kohe sa tahat?” Ma tahtsõ Sõmmõrpallu. Andsõ üte euro ja istsõ pingi pääle.

Mu takan tornaš bussi pääle üts pirts tšikk. Tä nakaš õkva küsüma, mille taa buss niiviisi krigises ja kas mi iks peräle ka jõvva. Bussijuht nakaš tedä lohutama ja andsõ tälle üte ijätüse. Tšikk es taha ijätüst ja visaš tuu maaha.

Bussi aknõst näi, et üts autu sõitsõ bussist müüdä ja käändse toolõ õkva ette. Bussijuht pidurd´ ja üts vanamutt nakaš autu päält vällä tulõma. Kilekottõga vanamutt astsõ bussi pääle ja näkk´ sulanut ijätüst bussi põrmandu pääl. „Kae ku hää ijätüs videles maan!” Vanamutt võtsõ ijätüse üles ja nakaš tuud limpsmä.

Bussijuht sõitsõ müüdä tiid edesi, a äkki nakaš tä kõva helüga vanma: „Kurradi tibra, mis sa sõidat siin vastassuunavööndin!”

Lõpus jõudsõmi Sõmmõrpallu. Vanamutt tennäs jumalat. Tšikk ütei, et timä inämb taa bussiga sõitma ei tulõ. A ma ütli, et tulkõ iks sõitma, sõs om mul huvitav.

Hindrik Saar

Osola põhikuul, 3. klass

3.–4. kotus

Kuis mu vanõmba kokku saiva?

Mu vanõmba saiva kokku 2007. aastal Mõnistõ Pässäpikämaal. Mu esä oll sääli Liikluspässäpikk ja imä mängse Unimüts-Pässäpikkä. Puhkamisõ aigu naksiva imä ja esä umavahel kokku saama ja kõnõlõma. Paari pääväga olli nä joba peris suurõ sõbra. Kõik saiva arru, et näist omma suurõ sõbra saanu.

Ku Pässäpikämaa lõpupidu oll, sõs tetti mu imäle ja esäle peris hää vingõrpuss: näile mängiti maha pässäpikäpulma. Kellä panti kaala ja sooviti, et tulõvikun pallu väikeisi pässäpikkõ sünnüs.

Tuust aost pääle omma nä kuun ollu, pidänü är peris pulma. A meid sõsaraga kutsutas väega tihtsäle peris pässäpikõs!

Aale Lindenberg

Mõnistõ kuul, 3. klass

juhendaja Asta Pazuhaniš

3.–4. kodus

Kuis ma hindäle nime sai

Kunagi 2008. aastaga talvõl oll suur lumõtorm ja inemise olli kõik koton lumõvangih. Mi kotoh es olõ elektrit kah. Mu imä, esä ja suur veli istõva pümmeh teki all, mugisiva mandariine ni mõtli mullõ nimme vällä. Nimi pidi algama kimmäle J-tähega, selle et velel ja esäl oll kah nii. Imä sis paksõ nimmi ja esä mugu valisi, a ütski es passi. A ma mugu kulssi tassakõistõ imä kõtuh taad juttu päält. Lõpus paksõ imä nime Jaan ja esäle seo nimi õkva miildü! Imä üteli, et seo om timä vanavanaesä nimi, ja nii otsustõdigi kesk lumõtormi mullõ mu vanavanavanaesä perrä nimes panda Jaan.

Ku joba nimi vanavanavanaesa Jaani perrä valitus sai, siis otsusti ma ka sündüda timäga samal pääval. Ma sündü 29. hainakuul 2009. aastagal, a timä 29. hainakuul 1888. aastagal.

Jaan Juhkam
TERA Peedu kuul, 3. klass
juhendaja Helju Sarapuu

Eläjäjutupreemiä

Kuis mul kass är kattõ

Ütskõrd mullõ kingiti peris kassi muudu mängutsiidsu. Tä oll illus must, täl oll lühkene ja häste jämme hand. Veli üteli, et taa kassi nimi võissi olla Jämme Juntsu. Mullõ miildü tuu nimi väega.

Ma võti kassi egäle poole üten. Ütskõrd, ku ujulan kävemi, jätse uma Jämme Juntsu rõivakappi uutma. Tullimi kodo ja näimi, et kassikõist ei olõki kotin. Ütli imäle, et tä jäi vast ujuladõ ja kül järgmäne kõrd toomi är. Hindäl oll kül kurb miil.

Imä üteli, et nüüd tulõ kipõstõ kassilõ perrä minnä. Lätsimi siis õkva ujuladõ Jämme Juntsut otsma. Kússemi valvõlavvatädi käest: „Kas kiäki om nännü musta kassi?” Tä üteli: „Olõmi külh,” ja ta andsõ mullõ mu kassi. Tädi üteli, et täl ollgi juba ütsindä ikäv ja kass oll hää seldsiline.

Kirke Mai Kambek
Kuldri kuul, 2. klass
juhendaja Hilja Varov

Luudusõkitjä preemiä

Mõtsankäük

Oll illus talvinõ ilm. Sattõ valgõt lummõ ja kraatõ oll kah õnnõ üts. Mõtli, et lää õigõ mõtsa viirde kõndma, selle et mullõ oll vaia tsipakõsõ sammõld ja rohiliidsi ossõ. Tahtsõ tetä ütte jõuluehet lavva pääle.

Nii ma sis alusti umma tiikunda mõtsa poolõ. Tiid müüdä minnen näi põllu pääl kolmõ kitsõ, kes saisõva ja vahtsõva minnu niikavva, ku ma näile ligi jõudsõ. Sis juussõva nä õkva sügäväle mõtsa, nii et maaha jäivä õnnõ ilusa jäle. A ma kah jõudsõ mõtsa, kon sai kogõmalda kokko üte jäneseaga, kes istsõ kannu kõrval ja vahtsõ minnu nigu ime-eläjät, sis tegi üte hüppe ja ollgi kaonu.

Mu tii läts iks edesi, et otsi mõni rohilinõ oss ja sammõld. A sammõld ma es lövvä, löüdse õnnõ palogavarsi, mis kah mullõ häste passõva. Nüüd külh käändse otsa ümbre ja naksi tagasi kõmpma. Joba nakas pümmes kiskma, nii et ollgi õigõ aig kodu jõuda.

Mõtsankäümisega jäi ma väega rahulõ. Sammõld ma es saa, a näi mõtseläjit ja peräüilusat mõsta.

Delisa Värton

Kuldri kuul, 2. klass

juhendaja Hilja Varov

Nimejutupreemiä

Georg, kellest sai hoobis Braian

Sõs, ku ma olli allõs sündünü, tahtsõ imä mullõ nimes panda Georg. Mu imä es tiiä, et Georgi kutsutas hoobis Džoodžis. Pääle toda, ku esä imäle tuu asja selges tegi, oll imäl õkva meelemuutus ja Georgi nime asõmõlõ tull löüdü määnegi muu nimi. Vahtsõ nime otsminõ jäi esä tüüs. Esä otsõ kõlbulist nimme õks peris kavva.

Ütskõrd lehte lukõn juhtu tä nägemä Queeni kidramehe nimme Brian May. Esäle nakas tu nimi miildümä. Tä mõtõl, et Eestin võinu nimme kiruta Eesti muudu Braian. Nii sobinu sääne nimi häste kokko mu sõsara nime Bertaga. Nüüd kutsutas minnu vahel lihtsalt Braintsus.

Braian Tsirk

Parksepä keskkul, 2. klass

juhendaja Käre Ene

Kuulsast Võromaa inemisest kirotamisõ preemiä

Mu uno Roose Jaan

Mu uno nimi om Roose Jaan. Timä om kuulsa inemine.

Tä mõist lindi pääl trikke tetä. Uno Jaan tegi 117 meetrit korgõl lindi pääl taasperi salto. Sääne trikk oll maailmarekord.

Uno om linnukitega pallo reismäh käünü. Timä om eski laulja Madonnaga kuuh esinenü.

Ku ma täl küläh käü, sis tä om vahel hää, a vahel kuri.

Mulle miildüs mu uno Jaan.

Eliana Simak

Orava kuul, 2. klass

juhendaja Marje Ilves

4.–6. klass

1. kotus

Kuis jänes hindäle väiku hanna sai

Tegeläse:

jänes,

kuning,

kuningaimän,

tiindri,

kõnõlõja

Kõnõlõja: Ütskõrd elli kuning ja kuningaimänd. Näil oll tütar, kellel oll sünnüpäiv tulõman. Vanõmba tahtsõva tälle kinki määndsegi eläjä nahast salli, a näil es olõ säänest eläjät, kelle säläst nahka võtta. Tuul aol oll jänesel pikk hand ja kuningaimändäl tull hää mõtõ.

Kuningaimänd: Mi võisi umalõ kallilõ tütrele kinki jänesehannast salli. Jänesel om jo pikk hand.

Kuning: Kost mi jänese hanna saami?

Kuningaimänd: Käsemi tiindril jänese hanna är lõigada.

Kuning: Vaenõ jänes jääs umast hannast ilma.

Kuningaimänd: Mis tuust. Mi saami jälki umalõ tütrele ilosa salli.

Kõnõlõja: Kuning läts tiindri mano.

Kuning (*kuralt*): Tuu mullõ jänese hand, muido jäät umast pääst ilma.

Kõnõlõja: Tiindril es jää muud üle, ku tä läts mõtsa jänest otsma. Kõgõpäält tull jänese kätte saia.

Õigõ pia tä löüdsegi jänese.

Tiindri: Är peläku, ma ei taha sinno är süvvä. Tulõ siiäpoolõ, ajami juttu.

Jänese (*tulõ tiindri mano*): Mis om? Mille sa nii kurb olõt?

Tiindri: Kuning kässe mul su hanna är lõigada ja tälle viia.

Jänese: Mis tä mu hannaga tetä taht?

Tiindri: Ma ei tiia, a ku ma handa ei vii, võetas mu pää maaha.

Jänese: Tuud ma külh ei taha. Võta sõs mu hand.

Kõnõlõja: Tiindri nakas jänese handa är lõikama, a täl oll jänese hallõ ja tä jätse jänesele väiku hannajupi.

Jänese (*kaes uma handa*): Mille mul nüüd väiku hand om?

Tiindri: Mul oll hallõ tervet handa är võtta, jäti sullõ lühkese jupi.

Jänese (*rõõmsahe*): Seoga om mul jo hoobis parõmb mõtsan juuskõ! Aitüma!

Tiindri: Mille iist?

Jänese: Mullõ miildüs mu väiku hand! (*Hüppäs minemä.*)

Kõnõlõja: Tiindri vei jänesehanna kuningalõ.

Tiindri (*kuningalõ*): Siin om jänese hand.

Kuning (*rõõmsahe*): Külh om hää! Mu naanõ olõs väega kuri olnu, ku ma jänesehanda ei olõs saanu.

Kõnõlõja: Kuningatütre sünnüpäiv joudsõ kätte. Vanõmba kinksevä tälle jänesehaksõ salli. Kuningatütär oll väega õnnõlik, nii ilosat kingitüst es olõ tä kunagi saanu.

Õnnõlik oll ka jänese ja tuust aost om jänesel väiku hand.

Katriine Mõttus

Haani kuul, 5. klass

juhendaja Kersti Leit

2. kotus

Reis Kihnu

Minevä aasta keväjä kävemi reisil Kihnuh. Hummogu varra oll buss kooli man. Pandsõmi uma asa paika ja sõit alas. Tii pääl võtsõmi pääle viil Kääpä, Mõnistõ, Puiga, Misso ja Lüllemäe kooli latsõ.

Umbõs kolmõ tunni peräst jõudsõmi Munalau sadamahe. Säääl võtsõmi kõik uma kohvri kätte ja lätsimi praami pääle. Praami nimi oll Kihnu Virve.

Pia jõudsõmi Kihnu, koh istsõmi veomassinidõ kasti ja sõitsõmi kooli mano. Kooli direktri võtsõ meid vasta. Tä kõnõl veido koolist ja näüdäs meile kätte matkatii saarõ pääl.

Kõgõpäält lätsimi mere viirde. Ilm oll väega kuum. Mere veereh võtsõmi kängä jalast ja joosimi vett pite. Vesi oll lämmi ja mi es taha kuigi sääält vällä tulla. Hüpsimi kivve pääle ja teimi pilte.

Peräst kõndsõmi läbi külä, näimi, määndse maja säääl omma ja kuis säääl eletäs. Õdagus jõudsõmi kooli mano tagasi. Säääl seimi, pansõmi hinnäst parõmbahe rõivilõ ja lätsimi kokko saama Kihnu kooli latsi ja oppajidõga. Meil oll väiku kontsõrt, koh saimi tandsi-laulda nii kihnu kui võro laulõ-tandsõ. Kihnu kiil oll hoobis tõistsugumanõ ku võro kiil. Oll peris huvitav!

Pääle kontsõrti võtsõmi ette tii Kihnu Virve mano. Tä võtsõ meid vasta umah kotoh. Kihnu Virve kõnõl umast koolielost ja elost saarõ pääl. Mullõ tä miildü, selle et tä kõnõl kõkkõ väega naarulidsõlt. Mi laulsõmi tälle sünnüpääväs laulu „Merepidu” ja timä laulsõ ummi laulõ. Ollgi õdak käeh ja aig magama minnä.

Tõsõl pääväl es olõ inämb nii hää ilm. Väläh sattõ vihma. Hummogu kävemi muusõumih, koh giid kõnõl meile kihnu keeleh. Saimi peris pallo teedä Kihnu aoluust ja elost mere veereh.

Edesi sõitsõmi veomassinaga tulõtorni mano. Säääl saimi viil kõndi mere veereh ja tulõtorni minnä.

Pääle tuud lätsimi kooli mano, jätsemi hüväste ja sõitsõmi tagasi sadamahe.

Pia tull praam ja nakaski tagasisõit Munalaidu. Sõidu aigu puhksõ peris kõva tuul ja vesi linnas üle praami veere massinidõ pääle. Mi väega es pelgä ja kellelgi halv kah es nakka.

Munalaiust sõitsõmi Pärnuhe, koh osa latsõ lätsi ujoma ja osa puuti. Parõmb oll õks basseineh ujjo ku puutõ pite kävvü!

Õdagus jõudsõmi kõik kodo.

Kersti Glaser

Orava kuul, 6. klass

Juhendaja Maaja Glaser

3.-4. kotus

Hummogudsõ mõttõ bussih

Ütskõrd olli ma jälki koolibussi pääle ildas jäämäh. Joosi ja mõtli, et tõsõ latsõ istva joba bussih ja pruuvsõ arvada, midä kiäki mõtlõs.

Marti: „Ei tiä, kas Raimondo om joba koolih?”

Linette: „Kae ku suur mägi, säääl võinu pantri kah ellä.”
Mu sõsar: „Tulõ no ummõhtõgi kipõmbahe, Liisbet!”
Täheli: „Külh om hää, õkva jõvvami kuuli.”
Õnnõlõim: „Jälki jäämi kuuli ildas. Midä oppaja mõtlõs?”
Andri: „Võinu parhilla hoobis trihvaad mäangi.”
Bussijuht: „Tii om jälki kehväste vallalõ tõugat. Piät vai esi sahamehes nakkama.”
Ma joudsõ kah lõpus bussi pääle ja arvssi, et kõik mõtlõsõ nüüd: „Huuh! No ummõhtõgi saami kooli poolõ sõitma nakada!”

Liisbet Rõõmusoks
Haani kuul, 4. klass
juhendaja Kersti Leit

3.–4. kotus

Kuis mu vanaimä ja vanaesä kokku saiva

Joba latsõst pääle miildü mu vanaimäle väega tuul aol kuulsa ja illus laulja Jaak Joala.

Lätsi aasta ja vanaimä läts ütte kuuli agronoomis opma. Säääl koolin oll ütts poiskõnõ väega Jaak Joala muudu. Mängse ilusalõ pilli, laulsõ, opsõ häste, tekse koolin bändi. Nä mängsevä uma pundiga kooli pidudõl tandsus. Aig läts. Vanaimä oll kah ekäpiten aktiivnõ. Oll kursusõ vanõmp, mõistsõ sõnakunsti, opsõ häste, laulsõ koorin ja ansamblin, tekse egäsugumast käsitütüd.

Sis tull sääne aig, ku tuu vanaimä lemmiklaulja muudu poiskõnõ nakas miildümä ütele noorõmpa kursusõ tütärlatsõlõ. Vanaimä oll nä sis umavahel tutvas tennü. Tütärlatsõl oll olnu väega hää miil. A asjast es saa asja, nigu üteldäs. Poiskõsõlõ es miildü tuu tütrik.

Asi käändü hoobis nii, et tuu poiss tull peris sakõst mu vanaimä ühikalõ. Pill oll kõgõ üten. Vanaimäl oll ütts suur laulik egäsugumaidsi tuu ao laulõ. Nii nä tuul aol laulsõgi kõik kuun terve kursusõ tütärlatsiga. Juhtu nii, et vanaesä valisi hulga tütärlatsi seest hindäle mu vanaimä. Näil sündü kolm last, kes omma nüüd kõik joba suurõ inemise.

Angelos-Tepo Giannakainas
Mõnistõ kuul, 6. klass
juhendaja Ene Laube

Nalajutupreemiä

Üts võlssmisõ jutt

Kunagi oll mul üts võlssja klassiveli. Tä kõnõl kõik aig, et ku vanan koolin, kon tä käve, teit kontrolltüü võlssi, sait õks viie. Tuud kõnõl kah, et ku sääal koolin ildas jäit vai ülepäa tunni es lää, sõs kiäki es pahanda.

Ütskõrd üteli esiki, et tä om Marsi pääl käünü. Võlssõ ja võlssõ niikavva, ku kiäki inämb es kullõ, selle et kõik tiidse, et tä õnnõ võlss.

A nüüd ma kõnõlõ üte salahusõ: tegelikult ma võlssõ, et mul sääne klassiveli oll.

Märt Viidu

Haani kuul, 4. klass

juhendaja Kersti Leit

Bussijutupreemiä

Bussiga esäle küllä

Mag elä Tartoh, a mu esä eläs Võro liinah. Tuuperäst sõida ma peris sagõhõhe bussiga Võro ja tagasi Tartohe. Ku mullõ andas valli, kas ma tahassi sõita bussi vai hoobis autoga, sõs ma valisi siski auto.

Bussih omma kõik võõra. Piledi pääl om kotussõnummõr ja piät sinnä istma. Mul om õga kõrd jälle olla: ei tiia, kiä mu kõrval seokõrd istus.

Ütskõrd oll üts tütärlats. Tä oll väega lahkõ nägo. Nakas esi saia süümä ja sis paksõ mullõ kah. Peräh tull vällä, et tä oll kodotütär ja tä tundsõ bussijaamah mu mamma är, kiä oll kodotütride juht. Mamma pandsõ mu tuukõrd bussi pääle.

Ütskõrd oll sääne lugu, et bussijuht paksõ mullõ kattõ kommi. Imä oll mullõ kõnõlnu, et ma ei tohe võõridõ käest midägi vasta võtta. Kimmäle mitte süvvä! Sis ma hoitsõ kompvekke käeh. Kommi sulliva peris üles.

Esä tull mullõ vasta. Andsõ kommi timä kätte ja kõnõli, kost ma kommi sai. Esä pandsõ kommi kõrraga põskõ. Sääne tarkus sis: är võõra käest midägi vasta võtku!

Periselt om bussiga peris põnnõv sõita. Ma veitkese pelgä, a piät lihtsäle julgõma.

Mia Marta Alaver

TERA Peedu kuul, 4. klass

Juhendaja Helju Sarapuu

Taipsa mõttõ jagamisõ preemiä

Vahtsõstpruukminõ

Sõsar käü mul 8. klassin. Tuun klassin om vaia tetä luuvtüü vai uurmistüü. Es tulõ sõsaral üttegi hääd mõtõt, millest tuu tüü kirotä. Mul tull sääne mõtõ, et mu imä om tennü 20 aastat rahvapillilaagrit ja säääl om olnu pallu aastit esisugumaidsi logoga hammit. Võinu jo noist rõivist midägi tetä. Mõnõl omma joba mulgu sisse kannõtu ja videlese närdsukotin. Võinu tetä jo lapiteki.

Sõsar nakaski tuud tekki umblõma. Tuu om rassõ tüü, a nüüd om piaaigu valmis ja om väega illus asi. Mul om kah uhkõ tunnõ, et tuu om mu märgotusõ perrä tettü.

Meid om perren mitu last ja vähämbä kandva kõik aig suurõmbidõ rõivit, jalavarjõ, koolikottõ, suusõ, kelkõ, jalgpüürõ. Tuuga mi olõ joba peris häste är harinu. Meil om koolin üts sääne klass, kohe saat tuvva väikus jäänüid asju ja võtta, midä om kellelegi vaia.

Nii tuu vahtsõstpruukminõ mi kandin käü.

Angelos-Tepo Giannakainas

Mõnistõ kuul, 6. klass

juhendaja Ene Laube

Luudusjõvvo kujotamisõ preemiä

Pikse iist pagõminõ

Tuu suvi, ku ma säitsmeaastanõ olli, näi ma ütspäiv piksepilve. Küsse imä käest: „Kas ma vöi rattaga naabri postkasti manu sõita?” Tä lubasi. Ma naksi sõitma ja kõrraga näi, et piksepilv tulõ tõsõlt puult, ku ma olli arvanu. Ma tahtsõ kipõstõ kodo minnä ja piksepilv jäi mino ja kodo vaihõlõ. Kihuti rattaga naabri postkasti mant edesi. Piksepilv läts mustõmbas ja nakas viil kipõmbalõ lähküle tulõma. Ma jäi kõrras saisma, et kaia, kohepoolõ pikne iks lätt. Paistu, et ma jää õkva pilve ala. Kihuti edesi, pilv ja mürrin tulliva perrä.

Äkki mõtli, et ratas tõmbas jo pikset ligi. Vissi ratta kraavi ja joosi edesi. Joosi pia koolimajani vällä. Inne tull viil suur ristii. Ütel puul oll Kuldri ja tõsõl puul Võru tii. Märguti, kohe käändä. Kuldrin olõssi saanu bussipiätüste pakku minnä, a pikne paistu kah Kuldri poolõ minevät. Nii et ma otsusti Võru poolõ juuskõ.

A piksepilv tull hoobis Võru poolõ. Tahtsõ edesi minnä, a sõs tull miilde, et õkva iin om naabri, kelle pini võiva valla olla. Nuu pini ei olõ sõbraligu. Viil suurõmb hirm tull nahka, ku

ma näi, et pikne lei must innõ viiekümne meetri pääl põldu. Hiitü hirmsalõ! Joosi tõsõlõ poolõ tiid kesvånurmõ pääle. Sääl paistu, et pikne tulõ iks mu poolõ.

Äkki näi ütte autut. Imä oll minnu otsma tulnu. Kodutii pääl tull ratas miilde. Imä üteli, et tä pandsõ ratta juba autu pääle ja käve ka naabridõ puul minnu otsman, a tuu pääle tä es tulõ, et ma taha joostõn piksepilve iist är paeda.

Karl Martin Kambek
Kuldri kuul, 4. klass
juhendaja Hilja Varov

Kuulsast Võromaa inemisest kirotamisõ preemiä

Üts Võromaa luulõtaja

Võromaal om üts luulõtaja, kedä tundas ka ku sportlast, muusikut ja õdagujuhti. Tuu om Margus Konnula, luulõtajanimega Contra. Tä om ossa võtnu pallodõst joosuvõistluisist, üte joosusara esiki pallidõ jalgoga läbi juusknu. Tä om ka üts noid Võromaa tunnõtuid inemiisi, kes kõnõlõs võro kiilt, eesti kiilt pruukman või tedä väega harva kuulda. Tä kasvatas lambid ja pügä noid kah esi. Ma olõ kuulnu, et tä lämmistäs umma majja villaga, mis om ummi lambidõ sälast pöetü.

Ma olõssi piaaigu Contraga sugulasõs saanu, ku mu uno olõs Contra sõsara Piia är võtnu.

Contral om kats poiga, üts näist tõmbas väega häste lõõtsa.

Mullõ miildüse Contra luulõtusõ. Nuu omma inämbjaolt võrokiilse, a om eestikiilsi kah. Kirota lõpõtusõs üte luulõtusõ, mille ma leidse internetist.

Tulõ puuti miis ja kūsüs süämetsilku
tunda vastuses saa minu sekäst pilku
olõ-õi tan miis sul rohuküük taa
mii tan teemi mootoreid tüükõrda

kae no imet – võtki mootorsae ta
tuu tuu haigõ kiäd om vaja üle kaeda
timä tervüesest ka väega tulõ huuli
timä süä taht tsilku – Addinuuli

Kai-Liis Kiviselg
Haani Kuul, 5. klass
juhendaja Kersti Leit

Väärtüisi kaaldmisõ preemiä

Vahtsõstpruukminõ

Mi pere ostsõ Kassilaandõ maamaja. Maja ja kõrvalhuunõ olliva väega halvan saisun. Rahha meil nii pallo es olõ, et uhkõt remonti tetä. Mõtlimi tarvita är kõik vana. Aigu läts, a saimi hindäle mugava kodo.

Ütel õdagul otsust imä minnä aida pääle. Vannu huunidõ päältst või iks löüdä midägi vanna ja väärtüislist. Imä oll säääl nii kavva, et mi naksimi murõhtama. Alla tullõh oll tä väega rõõmsa. Tä oll löüdnü vannu kardinit, linnu, pitse ja helmit. Alla jõudõn hõigas tä: „Ma umblõ kardinist ja pitsest hindäle pulmakleidi!” Mi es mõista midägi üldä. „Jah, tii kuulsõti õigõhe!” üteli imä ja lõkõrd esi naarda.

Vanaimä puult tõi tä vannu Siluette ja Burdasid. Ku tä löüdse hindäle pasva kleidi, nakas kipõ ummõlustüü pääle. Egä vaba minodi istsõ imä ummõlusmassina takan. Lõpus oll pulmakleit valmis. Kleidile tikse tä tsillokõsõ roosa helme.

Kleidil ei olõ suurt rahalist väärtüst, a um vaimnõ väärtus, selle et taa um imä hindä ummõld pulmakleit.

Soren Pool

Vilustõ põhikuul

juhendaja Hiie Matto

7.–8. klass

1. kotus

Kardohkavõtminõ, mis abieloni vei

Naksi vanaimä käest uurma, kon ja kuimuudu tää vanaesäga edimäst kõrda kokko sai.

Vanaimäle miildüs kõgõ vannost aigõst kõnõlda, nii ka seekõrd.

„Ütel pääväpaistõlidsõl sügüsehummogul, mälehtä häste, et päiv paistu ja ilm oll illos, saisisi mi kõik, Salvo plastmassasjo tehasõ raamadupidäjä, hanirivih perädü pikki kardohkavirksidega nurmõ veereh. Vello-nimeline brikatiir jagasi meile virkse kätte. Traktor ajasi virkse vallalõ, nii et piraka kardohkamüräkä lindsiva kattõ lehte lakja. Kardohka

kardohkis, a mullõ nakas silmä hoobis suurõ lagja naarunäoga traktorist, kinkal mütsüloto alt hiibõliva ilosa tsäroh hiussõ. Nuu teivä nigu mu är! Mõtli, kuimuudu traktoristilõ hindäst märki anda. Säi kardohkakasti sis virkse ette, et traktorist pidi traktori saisma jätma ja noid iist är nõstma. Esi sai sis kah joba parõmpahe kinnä nuurmiist silmädä. Egä kõrd, ku nuurmiis traktori päält maaha tull, tundsõ, kuis libliga süämeh lindu läävä. Mis taast asast saa, naksi iks rohkõmb ja rohkõmb märkmä.

Õdak tull kätte, viimäne virges jäi võtta. Mu mano jõudõh jäi traktor saisma, nuurmiis hüpäs traktori päält maaha ja üteli: „Olõ riidi õdagu kell kuus tehasõ värehtih! Kas saami kokko?” Tundsõ, kuis mu hall tolmunõ nägo üleni vereväs läts, kääni silmä kardohkavirkse pääle ja ütli: „Eks tuu om nätä!”

Seo oll kardohkavõtminõ, mis vei abieloni.

Kevin Vissel

Vilustõ põhikuul, 7. klass

juhendaja Aasa Liiv

2. kotus

Latsõpõlvõn lätt aig aigopiten

Suurõ inemise ütlesse, et latsõpõlv lätt kipõstõ müüdä. Mullõ tunnus, et nä ei olõki latsõikä läbi elänü, ku nä nii kõnõlõsõ. Mu arost lätt latsõpõlv väega aigopiten edesi. Mul om sääne tunnõ, nigu olõs ma aastakümnid koolin käünü, a olõ õks 8. klassin. Aasta tunnus nii pikk, mõnikõrd mõtlõ, et ma ei jõvvaki 9. klassi.

Egäl õdagul sängün mõtlõ, et tahassi joba suur olla. Nii hää olõs esi poodin kävvü ja osta, midä tahat, nii et kiäki ei keelä.

Väega põnnõv olõs internetist uma nime pääle asju telli. A parhilla ei saa. Õks küsütäs, kas ma olõ 18-aastanõ vai ei. Mu vanõmba omma mullõ opanu, et võlssi ei tohe, muido võinu jo märki, et olõ külh joba 18 täüs. A mõtlõ õks, et om hää tunnõ, ku saat teedüsse, et pakk om tulnu.

Ütskõrd kõnõldi mullõ, et ku kolmkümmend täüs saat, nakkasõ aasta kipõstõ minemä ja ei saa arvugi, ku olõt joba pensionär. Mõnikõrd ma mõtlõ, et suurõ inemise omma imeligu, ajasõ säänest juttu, midä kuigi usku ei taha. A mine sa tiiä, või-olla omgi nii ja tulõ aig, ku tahas, et aasta nii kipõstõ es lännü. A parhilla om nii, nigu ütli: latsõpõlvõn lätt aig aigopiten.

Aveli Valb

Haani kuul, 8. klass

juhendaja Kersti Leit

3.–4. kotus

Mino nimi

Kuis sai ma uma nime,
nime pand mul imä.
Mõtõl kavva, pallo aigu
nimes pand mul Maimu.

Esä üteli nii ei lää,
tuu nimi ei olõ hää.
Es olõ kinä nimi Maimu,
nimes sai hoobis Kaiu.

Sõs tull mängo vanaimä,
väega rahulik oll timä.
Ütel: „Nimes tulgu Britten
tuul väikul armsal titel.”

Britten Toomemägi
Orava kuul, 8. klass
juhendaja Maarika Kaldmäe

3.–4. kotus

Tiil Talnahe

Ilma juhilualda olõ-i Kesk-Eestis Põha-Eestihte Talnahe joudmisõs tõist viisi, ku minnä bussiga. Tuul umbõs kolmõ tunni pikkudsõl tiil või trehvädä karvatsit ja sulõliidsi. Niimuudu ma kõnõlõgi teile luu üttest harilikust bussisõidust Tartost Talnahe.

Mu buss sõitsõ vällä hummogu kell 8, tuusugutsõl varahadsõl kelläaol om veidü inemisi, kiä olõ-i väsinü, niimuudu ka tuul hummogul. Ma istsõ bussi, mu kõrval oll üts vanõmb provva, kiä oll kahtladsõlt krapsakas. Timä kõnõlõs mullõ sõidu aol kimmähe kõigist umist eloaastist. Ma viil mõtli, et kuis saa kellelgi nii pallo energiät olla.

Buss oll vaivalt liikma naanu, ku provva lõpõt umma tõist kohvitopsi. Es olõ ka ime, et timäl energiät nii pallo oll. A asi es lõpõ tuuga. Määnegi aig ma lõpõti kohvitopsõ lugõmisõ, selle et egä kõrd, ku kruus tühi, es lää pallo müüdä, ku tä käen oll vahtsõnõ.

Kõik asa ei saa minnä kõik aig häste – nii umbõs 1,5 tunni sõitu ja kohvimassin üteli üles.

Olõs ti õnnõ nännü vanaprovva näko, määndsestki krapsakusõst es olõ inämb märkigi. Umah pääh mõtli ma, et viimäte saas tasakõistõ suiku, a kost. Vanaprovval olõ-s ilma kohvilda määnestki energiät. Läts müüdä mõni rehki, ku vanaprovva norsas rassõlt õkva mu kõrva ja vaiu kõgõ uma keremassiga mu küle pääle. Sinnä hädü mu luutus saia inne pääliina jõudmist tsipa suiku. Järgmäde tunni sai kullõlda bussih magavidõ inemiisi „kuuri”.

Kairiin Koddala

Orava kuul, 8. klass

Juhendaja Maarika Kaldmäe

Preemiä suvõvaheao ilolidsõ kujotamisõ iist

Vanaimä puul

Egä suvi lää ma vanaimä poolõ. Vanaimä eläs liina veeren mõtsa lähkün. Mõnikõrd tulõ mukka ütten mu väiku veli Sam.

Vanaimä koton om väiku eläjäaid. Sääl om kolm kassi: Muri, Millats ja Kapral. Viil om vanaimäl kats pinni, kelle nime omma Loola ja Karla. Karla miildüs mullõ väega, tä mäng mukka kõgõ rohkõmb. Loola om joba katõssa-aastanõ ja ei jõvva inämb mängi. Tuu iist tulõva täl pia kutsiga.

Vanaimäl om viil kilpkunn Silva. Tä eläs ütten akvaariumin kuun sisalikuga. Sisaligu nimi omgi Sisalik, vanaimä ütles, et tuu kõlbas tälle kõgõ inämb.

Mu vanaimäl om suur lambakari ja lehmi pidä tä kah. Täl om viis lehmä: Vissi Üts, Vissi Kats, Vissi Kolm, Vissi Neli ja Vissi Viis. Vissi Kats om kõgõ väikumb ja tuuperäst miildüs mullõ kõgõ rohkõmb. Ma olõ pikkusõ poolõst tälle piaaigu säläni.

Vanaimä man käü ka üts kits. Ma ja Sam pannimi tälle nimes Kusti. Tä käü mi man väega sagõhe. Mi annami tälle põrkniit ja lehmä jaos tettüt haina. Tuud süü ka poni Polly.

Ütskõrd, ku vanaimä ja vanaesä liina sõitsõva, lätsimi Samiga poni mano. Ma nõstsõ Sami ponilõ sälgä. Poni nakas juuskma ja Sam sattõ maaha. Ikk oll nii kõva, et naabritädi Amanda tull kaema, mis juhtu. Samil suurõmbat hätä es olõ, nii otsustimi üttenkuun, et jätämi seo juhtumisõ hindä teedä.

Aveli Valb

Haani kuul, 8. klass

juhendaja Kersti Leit

10.–12. klass

1. kotus

Tsäimaja, illos Eesti asi

Ma kõnõlõ Setomaa üttest kimmämbäst söögikotsõst Tsäimajast. Tsäimajaga olõ ma jo väikokõsõst pääle kõüdet tuuperäst, õt mu imä om sääl muusõumioppaja ja 2018. aastaga suvõl ma eis tüüti ka sääl.

Tsäimaja om ilosa kotusõ pääl, sääl lähkoh om Seto Talomuusõum ja pandas Verska vett pudõlihe. Tsäimaja om suvõl vallalõ õga päiv: töösõpäävast puulpühäni kellä ütetõistkümnest säitsmeni, a pühapäiv ja iispäiv ütetõistkümnest viieni. Ülejäänõ aol omma töösõ vallalõolõmisao, a iispäivilde ja pühapäivilde om tä kogoni kinni. Kiä suurõmba seltskunnaga süümä plaanva tulla, noil om pallõld ette üteldä uma tulõmisõ aig, õt koka õks söögi pehmest kiitä jõvvasi ja inne kostjidõ tulõkit laud kõrra perrä katõt saasi. Tsäimaja tüülise pidävä hinnäst üttest suurõst perrest, kiä uut, kuna kostma tuldass.

Tsäimajan pakutas säändsit hüvvi Seto süüke: paks pudõr, valgõ ja verrev suulliim, vaihõpääl saasõ esiki sõira; pissetüt tsialihha tutuga, minkal pääl om juustu-juudisibulamajoneesiküpär. Taa om ka mullõ väega mokka piteh süük. Pordso omma parra, mõnõ jaost esiki suurõ, ja kõtt saasõ õks mõnosahe täüs, ku õigõst tsialihast tettüid süüke süvvä saasõ. Kõkõ kipõmp ja muido mõnusamp inemine tsäimaja perreh om Taimi, kiä tege kõõgih süvvä ja löüd aigo jutto kah aia.

Tsäimajah om hüä ja kimmäs olla. Hoonõh om palgõst, miä omma nii jämme, õt pand kukrot kratsma, kui naa kõik saina saiva. Sjoo illos puu ümbretsõõri tege kododsõ olõmisõ. Katõkõrralidsõ huunõ edimädse kõrra pääl omma tsäitarõ, küük, eesti keeleh üteldä tualeti (seto keeleh kemmerg saa-ai naidõ ilosidõ kergendüse ja pääsugimisõ kotussidõ kotsilõ üteldä), Seto Instituudi tüütarõ ja varahoitja ruum. Töösõ kõrra pääl om oppusõklass, koh parhilla om käsitüüpuut, miä suvõl om riie all. Sääl saasõ muido kõrralda konvõrentse, kokkosaamiisi, pidosit ja pallo muud. Töösõ kõrra pääl om ka muusõumi hindä tüütarõ.

Kõgõlõ lisast om ümbretsõõri väiga illos luudus ja aig veerüs rahulikult õdagust vahtsõhe hummogohe.

Tsäimaja ümbre om hüä õhk ja tarõh seeh om makus hõng – miil saa-ai kuigimuudo mõrost minnä. Ta kotus om õkva õigõ Eesti asi Setomaa seeh, koh ommava tüüh kimmä meelega ummi juuri hoitva inemise.

Joosep Rohtla

Verska gümnaasium, 10. klass

juhendaja Ilme Hoidmets

2. kotus

Üts lugu

Setomaal eläs üts miis, kinkalõ väegä miildüse tsillokõsõ tsirgu. Tsirgu olliva, ommava ja jääse timä elo hobist ja armastusõst. Tä käüse tsirka kaemah, pildistäs ja uur näid, ni tege märkmit tuu kotsilõ, mäantsit tsirka tä oll jo nännü.

Timä tsirguarmastus sai elotüüst üts päiv, ku tä oll ütesä aastakka vana ja kõndsõ koolist kodo poolõ. Tii pääl löidse tä pesäst alla sadano tsirgopuja. Tä jätä-äs tsirko sinnä kuulma, a võtsõ tä kodo üteh. Kodo jõudnu, näivä tsirko vanõmba ja näile miildü-üs sukugi, õt poig tsirgo kodo oll toonu, selle õt kiä timä iist huult kandma nakas.

Poiskõnõ üteli vanõmbilõ, õt timä nakas tsirgo iist huult kandma, muido tsirk koolõs är. Nii lätski, tsirk sai õga päiv süvvä ja juvva, vaihõpääl oll tä nõuh esiki käe pääl saisma. Önnõst näide perreh tõisi eläjid olõ-õs ja tuu oll tsirgo kasumisõlõ suur pluss.

Poiskõsõ hoolõ all kasvi tsirk jõudsahe ja tä opsõ lindama. Ku tsirgopoig oll kimmäs, lasksõ poiskõnõ tä mõtsa viirde linto. Edimält oll veido hallõ tunnõ tsirgokõist minemä laskõ, a tsirk piät esi elämä opma ja inemine piät timäst vallalõ laskma.

Poiskõsõst sai miis, a tsirguarmastus jäi ja parhilla om timä avvolinõ tsirgotiidlane. Tä suurõmb suuv om avita kõiki tsirka, kiä ommava hädäh. Tä uur ja pildistäs näid, õt tiidä saia, määndse tsirgosordi ommava olõmah ja koh nimä pesätäse.

Teno ütele juhuseõlõ või lats saia hobi, minkast kasus vällä tüü. Nuurmehe sisse võisõ juurõ aia tunnõ, õt timä om sjoo, kiä piät tiidmä tsirka hingeello ja mõistma näid avita, ku vaia om. Nii kavva, ku inemine mõist hoita hindäst väikombat, ni kavva olõmi eloh.

Ingvar Leping

Verska gümnaasium, 10. klass

juhendaja Ilme Hoidmets

3. kotus

Tõtõ taa om

Taa asi juhtu ütskõrd Vahtsõliina alõvih. Naksi ma nigu iks pääle muusigakuuli minemä kellä kuvvõ bussi pääle. Jõudsõ Piusa jõõ silla pääle, ku näi, et buss kaksas bussipiätüest jo minemä kümme minotit inne kuut. Peräotsa pääle oll kirotoit „Aigu om”. Mõtli, mis ma nüüd tii, väläh jälle ilm. Võtsõ uma saksofonikohvri kangli ala, sõrmõ tahtsõ är külmädä. Ma vandsõ hindäette tulist kurja ja kaiõ karmanitelevhonist perrä, et tuud bussi om nõstõt varatsõmbas. Säädse sammu vanaimä poolõ. Kulssi timä kõnõluisi mitu kõrda jutti. Kül

vanaimäl oll hää miil, et ma pidi timä puul paar tunni uutma, kooni esä mullõ perrä tulla sai.
Perän ma mõtli, et külh om õks sinnä bussi perä pääle õigõhe kirotõt.

Marianne Toots

Vahtsõliina gümnaasium, 12. klass

juhendaja Tiia Allas